

SEBÉSZET

**Kiemelt esetek
a mentőellátásban**

- ❖ Pyelonephritis (nephrolithiasis) vesekövesség
- ❖ Cholecystitis – cholelithiasis – epekövesség
- ❖ Appendicitis acuta – heveny féregnyúlvány lob
- ❖ Aneurysma dissecans aortae – főverőér kiboltosulásának repedése
- ❖ Perforatio – üreges szerv falának kilyukadása
- ❖ Pancreatitis acuta – heveny hasnyálmirigy lob

Pyelonephritis – nephrolithiasis – vesekövesség

Definíció:

Hullámokban jelentkező heves, (kólikaszerű, a húgyutakban, a köves állapotra, fertőzésre, a kő mozgására visszavezethető, rendszerint hirtelen fellépő fájdalom

A görcsös, kisugárzó, a feszülő vesemedence hyperperistalticája okozta fájdalom mellett előfordul túlnyomórészt állandó, a pangás miatt feszülő vesetokból származó ágyéki fájdalom is.

Tünetek:

- Kólikaszerű deréktáji, vagy egyik oldali alhasi fájdalom
- Kisugározhat a herébe, vagy a nagyajkakba
- Émelygés, hányás
- Vizeleési inger
- Nyugtalanosság, összegörnyedt tartás
- Vértünet

Beavatkozások:

- ✓ Nyugtató
- ✓ Fektetés
- ✓ Fájdalomcsillapítás (KDR-ben Algopyrin **itatása**)
- ✓ Görcsoldás (1 maximum 2 ampulla No-Spa **i. m.** adása)
- ✓ Krisztalloid infúzió (Ringer-laktát) bekötése – mérlegelni a javallatokat-ellenjavallatokat
- ✓ Sz. e. segélykocsi hívása
- ✓ Türelem az ellátó részéről

Cholecystitis – cholelithiasis – epekövesség

Definíció:

A has jobb középső, vagy felső részében jelentkező görcsös fájdalom, melyet rendszerint az epeutakba kerülő kövek váltanak ki (fertőzés).

Tünetek:

- Erős, görcsös fájdalom a has középső, vagy felső részében, a jobb bordaív alatt, esetleg a hát, vagy a jobb kar felé kisugározva
- Émelygés, hányinger, hányás
- Nyugtalanság

Beavatkozások:

- ✓ Nyugtató
- ✓ Fektetés
- ✓ Fájdalomcsillapítás (KDR-ben Algopyrin **itatása**)
- ✓ Görcsoldás (1 maximum 2 ampulla No-Spa **i. m.** adása)
- ✓ Sz. e. kristalloid infúzió (Ringer-laktát) bekötése
- ✓ Sz. e. segélykocsi hívása
- ✓ Türelem az ellátó részéről

Appendicitis acuta – heveny féregnyúlvány lob

Definíció:

Az appendix vermiformis heveny gyulladása.

Tünetek:

- Epigastriális kezdet, folytatás a McBurney-ponton
- Változó intenzitású, majd állandósuló fájdalom
- Hányinger, hányás, jellegtelen széklet és vizelet
- Hőemelkedés tachycardiával, normotensióval, később esetleg láz
- Enyhén bevont nyelv
- Kezdetben puha, betapintható, majd défense musculaire-ig menő izomvédekezés

A hőmérsékletemelkedést kísérő , szokványosnál magasabb pulzusfrekvencia az állapot progresszióját jelenti.

Beavatkozások

- ✓ Nyugtatás
- ✓ Fektetés – pozicionálás
- ✓ Sz. e. kristalloid infúzió (Ringer-laktát) bekötése
- ✓ A várható műtétre való tekintettel semmiféle folyadék, étel, gyógyszer **nem** adható szájon át
- ✓ Sz. e. segélykocsi hívása

Aneurysma dissecans aortae – főverőér tágulatának repedése

Definíció:

Az esetek többségében a hasi aorta kóros tágulata. Repedése az aortafal hasadásával és a környezetébe történő vérzéssel lehet drámai sürgősségű, vagy lappangó tünetekkel jelentkezhet. Csaknem minden esetben már a korai szakaszban hipovolémiás sokkhoz vezet, helytől és kiterjedéstől függően akár félrevezető tüneteket okozhat.

Tünetek:

- Mellkasi szakaszon:
 - hirtelen kezdődő, erős mellkasi fájdalom (cave AMI!)
 - intenzitása csökkenhet
 - légszomj
 - sokk jelei

- Hasi szakaszon:
 - has- és hátfájdalom, részben oldalra és lágyékba sugározhat (cave vesekövesség, ischialgia)
 - sokk jelei
- További lehetséges tünetek:
 - vérnyomás-különbség a felső és az alsó végtag között (gyakran a lábakon nem tapintható pulzus), perifériás ischaemia, esetleg a láb mozgásképtelensége,
 - különböző szervek ischaemiája (attól függően, hogy az ellátó eret a disszekció vagy a haematoma elzárta-e)

Beavatkozások

- ✓ Nyugtató
- ✓ Fektetés – pozicionálás
- ✓ Oxigén adása
- ✓ Vénabiztosítás, lehetőleg 2 nagylumenű, krisztalloid infúzió (Ringer-laktát) bekötése
- ✓ Segélykocsi hívása
- ✓ Fájdalomcsillapítás – maior analgeticummal
- ✓ Vérnyomáscsökkentés

Perforatio – üreges szerv kilyukadása

Definíció:

Rendszerint fekélyes alapon a gyomor, vagy a nyombél perforatioja, illetve a gastro-intestinalis rendszer traumás eredetű repedése.

Tünetek:

- Hirtelen, akár anamnézis nélkül, késszúrászerű nem szűnő epigastriális fájdalom
- A has deszkakemény, sajkaszerűen behúzódott
- Eltűnt májtompulat
- Összegörnyedt testtartás
- Kezdetben a pulzus gyér(!)
- A vérnyomás eleinte megtartott

Beavatkozások

- ✓ Nyugtató
- ✓ Fektetés – pozicionálás
- ✓ Vénabiztosítás krisztalloid infúzió (Ringer-laktát) bekötésével
- ✓ Segélykocsi hívása a maior analgeticum szükségessége miatt
- ✓ Szájon át **semmi sem** adható, tekintettel a valószínű műtétre, illetve magára perforációra

Pancreatitis acuta – heveny hasnyálmirigy lob

Definíció:

A hasnyálmirigy fertőzés, mérgezés, abusus miatt kialakult heveny gyulladása, illetve a krónikus gyulladás heveny fellángolása.

Tünetek:

- Epigastriális fájdalom – sokszor övszerű, a jobb, esetleg a bal hypochondrium nyomásérzékenysége dominál
- Hányinger, profus hányás
- Meteoristicus has, alig áttapintható, resistentiamentes

Beavatkozások

- ✓ Nyugtató
- ✓ Fektetés – Positionálás
- ✓ Fájdalomcsillapítás (KDR-ben Algopyrin itatása)
- ✓ Venabiztosítás krisztalloid infúzió (Ringer-laktát) bekötésével
- ✓ Sz. e. segélykocsi hívása

Irodalom:

Góbl: Oxiológia 2001. Medicina Budapest

Müller: Sürgős esetek ellátása (Memorix) 2007.
Semmelweis Budapest